

RÁBAKÖZI MUZEÁLIS KIÁLLÍTÓHELY

„KAPUVÁR ANNO...”

Fejezetek a város és környéke történetéből

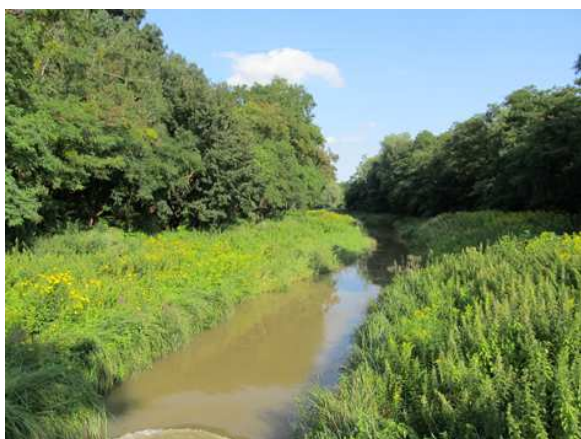
Állandó kiállítás

A 2011-ben a Nemzeti Erőforrás Minisztériuma (NEFMI) támogatásával, a Soproni Múzeum által megrendezett helytörténeti és néprajzi kiállítás a város főterén álló, 17. századi eredetű, a 18. század közepén átépített Esterházy várkastély déli szárnyában kapott helyet. A tervezés és a kivitelezés munkálatait az Abt 2000 Kft munkatársai végezték Szőke Imre vezetésével. A kiállítást rendezte: Csiszár Attila néprajzos muzeológus.

A természeti környezet (A Rábaköz és a Fertő-Hanság medence)

A Nagyerdő, a Rába és a Hanság közé eső, nagyjából a történeti Sopron, kisebb részben Győr vármegyéhez tartozó, mély fekvésű, árvízjárta terület a Rábaköz. A Kisalföld süllyedékének délre kiöblösödő folytatása, amelyben a Rába kavicsos lerakódását 8-10 méter vastag öntésiszap és homok borítja. Északkeleti részét északnyugat–délkeleti irányú keskeny dűnésávok, köztük lapos, vizenyős mélyedések tagolják. Déli részét a folyószabályozások óta a Rába és a Répce hajdani, kiszáradt mellékágai teszik változatosabbá. Talaja termékeny homokos öntésagyag. Növényvilága a hosszú idő óta civilizált, mezőgazdasági művelés alá vont területek jellegzetességeit mutatja. A vidéket természetes állapotában eredetileg mocsári erdők borították. A Fertő vidékétől délre elterülő, a Rábaközbe, Kisfalud és Babót határába is benyúló Nagyerdő faállományát nagyjából kocsányos és kocsánytalan tölgy, továbbá csertölgy alkotta.

A Rábaköz települései a feudalizmus századaiban világi birtokosok (Kanizsai, Nádasdy, enyingi Török, Ostffy, Vághy családok), a csornai premontrei prépostság, a győri püspök, valamint az Isteni Megváltóról nevezett pápoci prépostság jobbágyfalvai voltak. Közéjük ékelődött néhány, kismemesek által birtokolt, úgynevezett kurialista község. E falvak törzsökös lakosságának jelentős része a 16. századi reformáció óta evangélikus.

A Fertő-Hanság-medence a Kisalföld legnyugatibb része, ami a Keleti-Alpok kiemelkedése során a Pannon- és a Bécsi-medence határán alakult ki. Területének legnagyobb részét holocén láptalajok foglalják el, északi részét kavicsüledék építi fel. A megsüllyedt medencét később az erózió és a szél alakította.

A Hanság területe a 17-18. századig egységes, több mint hatszáz négyzetkilométer kiterjedésű mocsár volt. Lecsapolását és mezőgazdasági hasznosítását a 17. századtól többször is megkísérelték, azonban lefolyástalan, mélyen fekvő területeit csak az 1950-es években megépített Hansági-főcsatornával tudták kiszárítani. Déli, Kapuvár környéki területeit égerlápok, rekettyések, északi részét nedves kaszálók, láprétek, tocso-gók borítják. Az egykori láp maradványai ma a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén fekszenek, és szigorú védelem alatt állnak.

A medence peremén és a lápból kiemelkedő szárazulatokon, *dombokon* a neolitikumban telepedett meg először az ember. A halban, vadban gazdag mocsárvilág bőséges élelmet, a sás, a nád és a fűz vessző pedig alkalmas építőanyagot kínált számára.

Az újkőkortól a vaskor végéig ívelő mintegy hat-hétezer év alatt a Kárpát-medencében számos népcsoport megfordult, kultúrák fejlődtek ki, éltek együtt és váltották egymást. A növénytermelésen és állattenyésztésen alapuló gazdálkodó életmód megjelenésével a használati eszközök és a mindennapi élet tárgyai egyre változatosabbá és kidolgozottabbakká váltak. Rendkívüli jelentőségű újításnak tekinthető a kerámiaedények égetéssel történő előállítás.

A terjeszkedő Római Birodalom határai a Kr. e. 1. század folyamán érték el a Dunántúl térségét. Meghódítása fokozatosan, a Kr.e. 1. század második fele és a Kr.u. 1. sz. első fele között zajlott le, azonban a 2. századig elsősorban inkább katonai jelenlétükkel biztosították fennhatóságukat a rómaiak. A provincia lakóinak életmódját a Kapuvár környékén előkerült kerámia- és bronzedények, valamint római pénzermék szemléltetik. A 3. századi felvirágzást követően egyre nagyobb számban telepedtek be barbár népcsoportok, majd a 4. század végén a hunok és a velük szövetséges germánok, szvébek, alánok inváziójának a tartomány már nem tudott ellenállni, így a római uralom fokozatosan meggyengült, ami végül a tartomány feladásához vezetett.

A római tartományi közigazgatás felbomlását követő évszázadokban Pannoniában több népcsoport is megfordult, azonban újonnan kialakuló tényleges államszervezet hosszú ideig nem jött létre. Noha az egymással is harcoló germán törzsek emlékanyaga csekély a Rábaköz térségében, a Veszékenynél 1901-ben előkerült, majd 1904-ben további darabokkal bővült aranyozott bronz lószerszámveretekből álló leletegyüttes a mintegy 20 kilométerrel nyugatabbra, Hegykőnél feltárt 81 sírból álló gazdag temetővel együtt mégis azt bizonyítja, hogy a VI. században a langobardok jelentős törzsterülete lehetett. 568-ban az Itáliába elvonuló langobardok az avaroknak adták át a Dunántúlt, akik nomád birodalmuk nyugati határát ezzel az Alpokig terjeszthették ki. Megtelepedésük nyomát egyelőre csupán temetők jelzik, településeik még ismeretlenek előttünk. A kései avarság fejlett, művészi színvonalú fémművességét az Oslói határában előkerült griffes bronz övveretek reprezentálják. A 9. század már a frank befolyás időszaka volt. A Nagy Károly hódításaival létrejött Frank Birodalom keleti peremterületeként a Dunántúl a nyugati és a keleti keresztény hittérítés ütközőzónájává vált. Az 1879-ben Petőházánál előkerült aranyozott rézlemezről készült Cundpald-kehely a bajor térítés emlékét őrzi.

A Hanság peremén megtelepült falvak népe sokféleképpen hasznosította a láp által kínált javakat. A halászat mellett a nád és a szénakereskedelem, valamint a gyékény feldolgozása volt a legjelentősebb bevételi forrás.

A Hanság nagy része az egykori Esterházy hercegi hitbizomány kapuvári uradalmához tartozott, amely a 19. század második felétől intenzív szántóföldi művelést, rét- és erdőgazdálkodást folytatott. A majorokban emelt istállók, gyárépületek, az alkalmazottak lakásai, a közlekedést szolgáló mőtárgyak, hidak, zsilipek a kor színvonalán álló létesítmények voltak. A nagybirtok megszűnése (1945) után az egykori majorok cselédsége a környező településekre, nagyjából Kapuvárra költözött.

A folyosó végén különös lényt ábrázoló szobrot látunk. 1749 márciusában nyolc-tíz év körüli gyereket találtak a halászok a Kapuvári Égererdőben. Beszélni nem tudott, főtt ételt nem evett, ruhát nem tűrt meg magán. Bevitték a várba, és mivel nem tudták, hogy meg van-e keresztelve, a kapuvári templomban feltételelesen megkeresztelték. A fiú a kereszttségben az István nevet kapta. Már-már rászoktatták az emberi életmódra, amikor a hajdúk vigyázatlanságát kihasználva megszökött. A várhoz közeli Kis-Rábába vetette magát, és visszaúszott a Hanyba, ahol annak idején megtalálták.

A talált gyerek történetét a szájhagyomány évszázadok során kiszínezte. Testét állítólag halpikkely borította, ujjai között úszóhártya feszült. Hany Istók legendás alakja Jókai Mórt is meghihlette, „A névtelen vár” című regényében mint mellékalakot szerepeltette.

Fejezetek Kapuvár és környéke történetéből

Az első kiállító terembe lépve Kapuvár történetének jelentősebb mozzanataival ismerkedhet meg a látogató.

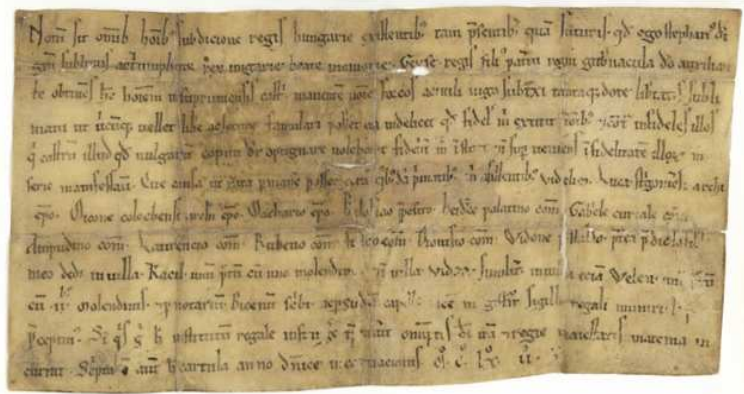
A Kárpát-medencébe betelepülő magyarság szállás-területének védelmére gyeplétszert alakított ki, melynek a Rábaköz is részét képezte. Az egykor mocsaras tájba nyúlik be az a hordalékkúp-vonulat, amelyet az Öreg-Rábából kiszakadó Kis-Rába épített, és amelynek az egyik legmagasabb pontján épült fel Kapu vára, a későbbi település magja, amely a nyugati védelmi vonal, a gyeplé, fontos átkelője, „kapu”-ja volt. A nagyrészt mocsaras vidék csupán kisszámú lakosság megtelepedésére adott lehetőséget. Életkörülményeikre a Kistölgyfa major mellett feltárt Árpád-kori falu leletei vetnek némi fényt. A Veszvény mellett előkerült temető a kalandozások korába nyújt bepillantást: a felszerszámozott lovakkal együtt elte-

metett elhunytak mellé ékszereket és nyilakat helyeztek, egyiküket pedig egy I. Berengár (887–924) dénárral is ellátták.

I. (Szent) István (1000–1038) államszervező tevékenysége nyomán a Magyar Királyság erős központi kormányzattal rendelkező, független államként csatlakozott a nyugati keresztény világhoz. A feltételezések szerint a kialakuló közigazgatási rendszerben Kapu királyi vára Rábaköz vármegye központjának szerepét töltötte be. A gyepútól nyugatra eső területek fokozatos megszállása és benépesítése során ezt a szerepet Sopron vette át, a Rábaköz pedig a kialakuló Sopron vármegye része lett.

A vár neve 1162-ben, III. István király oklevelében tűnik fel először. Az Árpád kori ispáni vár szerkezetét nem ismerjük, azonban a korszak várépítészetének ismeretében földfalú, esetleg gerendavázas építménynek kell elképzelnünk, amelyhez a bejutást árkokkal, csapdákkal nehezítették. A földsánccal övezett területen állhattak a lakó és gazdasági épületek. Az erősséget Zsigmond király 1387-ben a hozzá tartozó falvakkal együtt a Kanizsai családnak adományozta. 1536-ban a család férfiágon kihalt, birtokait Kanizsai Orsolya kezével Nádasdy Tamás kapta meg.

A 16. századi várról az inventáriumok segítségével alkothatunk képet. Kapu vára a középkori erődítményeknek abba a típusába tartozhatott, amelynek képviselői többkevesebb átépítéssel ma is állnak a Dunántúlon, mint például Devecser és Jánosháza várkastélya, de egy fennmaradt ábrázolás szerint hasonló épület volt a Wathay család elpusztult vági várkastélya is. A középkori vár fából és földből épült palánkfala nagyjából négyzet alakú területet vett körül, amelynek keleti oldalán állhatott a téglából emelt, egyemeletes reneszánsz lakóépület, a homlokzatból előreugró, az épületnél egy szinttel magasabb toronnyal.

A 17. századi építkezések során az udvar északi és nyugati oldalán is épületeket, a sarkokon pedig a védelem céljait szolgáló ólasz rendszerű bástyákat emeltek. A kapu nyugaton nyílt, háromszög alaprajzú védőművel erősítve. A 17. század végi vár képét Mathias Greischer metszetről (Magyar Nemzeti Múzeum, Történelmi Képcsarnok) ismerjük.

1671-ig, a Wesselényi-féle összeesküvésben részes Nádasdy Ferenc kivégzéséig, Kapuvár a Nádasdy család birtokában volt. Elkobzott birtokait, köztük a kapuvári uradalmat előbb a királyi kamara vette kezelésbe, majd 1681-ben Esterházy Pál nádor szerezte meg. A vár a Rákóczi szabadságharc idején többször gazdát cserélt. 1705-ben, a kurucok dunántúli hadjárata során Bottyán János fogta ostrom alá. A várárok vizét elvezettette, majd rövid tüzérségi előkészítés után a várat egyetlen rohammal elfoglalta. 1709 júliusában gróf Esterházy Antal kuruc generális az erősséget kiürítette, majd nehogy a császári hadak támaszpontjául szolgáljon, védőműveit leromboltatta. A vár hadi szerepe ezzel megszűnt. A 18. század közepén barokk stílusban kastéllá alakították át. Az épület 1843-ban leégett. A 19. század végén több eklektikus stílusú átalakítást végeztek rajta. Helyreállítására 1958 és 1960 között került sor. A vár többszöri átépítésének emlékét évszamos és monogramos téglák őrzik.

A vár mellett kialakult katonatelepet a 16. század második felében már a mezővárosok sorában említik. Buda török megszállása (1541) után az ellenséges betörések közvetlenül a nyugati országrészt fenyegették. Kapuvár lakosai a vár és a Kis-Rába átkelőjének őrzése fejében jelentős kiváltságokat kaptak földesuruktól, Nádasdy Ferentől, amelyet az uralkodó, I. Lipót is megerősített. Nádasdy 1663-ban a várban szolgálatot teljesítő muskétásokat a vártól mintegy másfél kilométerre letelepítette, megalapítva ezzel Gartát. Az új telepeseket a falu alapításának évében, majd 1670-ben a kapuváriakéihoz hasonló jogokkal ruházta fel.

Az új földesúr, Esterházy Pál, 1685-ben kontraktust kötött a mezővárossal, amelyben még elismerte és megerősítette a lakosok korábban szerzett kiváltságait. A török kiűzését követő karlócai békekötés (1699) után azonban a kapuváriak katonai szolgálata megszűnt. A földesúr erre hivatkozva megkezdte a szabadalmas település úrbéres községgé süllyesztését. Az elégedetlenség egyre nőtt, és 1826-ban nyílt lázadásba torkollott. A községi és mezővárosi igazgatás tárgyi emlékei a kiállított pecsétnyomók és a késő reneszánsz gartai bíróláda.

A 16. századi reformációt követő katolikus restauráció sikere nyomán a vallásosság és a szentek tisztelete a társadalom minden rétegében felerősödött. A 17–18. század folyamán, a bécsi udvar támogatását élvező katolikus egyház jóvoltából különös jelentőségre tett szert a Szentháromság, valamint Mária és az új, addig ismeretlen szentek (például Szent Flórián, Szent Vendel vagy Nepomuki Szent János) tisztelete, amelyet a kor templomdedikációi is tükröznek. A templomi és köztéri szobrok mellett a nagy számban elterjedt szentképek és kolostormunkák is ennek tanúi.

Kapuvár mezőváros római katolikus egyházközsége, Babót egykori filiája, 1686-ban önálló plébánia rangjára emelkedett. A fából épült szerény „misemondó ház” helyén 1718-ban emelt első, szilárd anyagból épült templomot Szent Anna oltalmába ajánlották. A korszakban vált a szomszédos Osli temploma a buzgó katolikus Esterházy Pál nádor jóvoltából a Rábaköz és Sopron vármegye egyik leglátogatottabb Mária-kegyhelyévé.

Kapuváron a 17. század folyamán a lakosság gyarapodásával párhuzamosan megnőtt az iparosok, elsősorban a viselethez szükséges alapanyagokat és késztermékeket előállító kézművesek száma. Az uradalmi központ takács-, szűcs-, szabó-, varga és csizmadiamesterei számára a földesúr céhlevelet adományozott, amelyhez az uralkodótól királyi megerősítést is szerzett. A kézműves termékek az egykor híres kapuvári országos és hetivásárokon találtak gazdára.

A kiállított céhjelvények, céhláda, -zászló és -behívótábla mellett a vitrinekben az egyes mesterségek jellegzetes szerszámai, félkész és késztermékei láthatók.

A mezővárosi polgárság életmódja. A „boldog békeidők”

Az 1867. évi osztrák-magyar kiegyezés értelmében a Habsburg Monarchia dualista, kétközpontú állammá, Osztrák–Magyar Monarchiává alakult át. A dualizmus korában felgyorsult az ország modernizációja és polgárosodása. A lakosság 40 év alatt 15 millióról 21 millióra növekedett. Még ennél is gyorsabb volt a gazdaság fejlődése: az agrárkivitel növekedése, az iparosodás, a modern infrastruktúra megteremtése. Kiemelkedő teljesítménye a korszaknak a kulturális intézményhálózat és a hatékony oktatási rendszer kiépítése.

A kiegyezés utáni évtizedekben számos intézménnyel, hivattal gyarapodott Kapuvár. Ebben az időszakban épültek fel a Fő tér díszes kereskedőházai. A kereskedő és hivatalnok réteg, valamint az Esterházy-uradalom tisztviselőinek életét, lakáskultúráját az enteriőr itt látható bútorai, dísz tárgyai, valamint a reformkor nagyjait, Széchenyi Istvánt és Petőfi Sándort ábrázoló olajfestmények tárják elénk.

A korszakot lezáró I. világháború következtében a gazdaság növekedése visszaesett, Sopron vármegye területének csaknem a felét elveszítette.

te. A Sopron és a vele szomszédos községek hovatartozásáról döntő népszavazásig Kapuvár rövid ideig a vármegye székhelye volt.

A társadalmi élet kiegyezés utáni felporzódulása sorra hívta életre az egyesületeket. A Polgári Társas Olvasókör, az Izraelita és a Keresztény Nőegylet és a Kaszinó Egylet mellett a vármegyében Sopron városa után másodikként, 1884-ben alakult meg a Kapuvári Önkéntes Tűzoltó Egyesület. Első elnöke Berg Gusztáv báró volt.

Az elemi népiskolai oktatás a 19 században már egyre kevésbé tudta a társadalom minden rétegének igényeit kielégíteni. Az elemi iskola 4. osztályára épülő hatosztályú, gazdasági szakoktatással egybekötött polgári fiú-, és négyosztályú polgári leányiskolai oktatás Kapuváron, Sopron vármegyében Kismarton után másodikként, 1884-ben vette kezdetét. Az intézmény saját épülete 1889-ben készült el.

A magyar millennium légkörében országszerte megnőtt az érdeklődés a múlt emlékei iránt, amelyet magán- és közgyűjtemények alapítása követett. A „boldog békeidők” polgári életformájához is hozzátartozott műgyűjtemények létrehozása és gyarapítása. Kiemelkedik közülük Nógrádi Willibald kapuvári órásmester (1877–1956) remekművű darabokból álló óragyűjteménye. A kiállításon látható amerikai, francia, német, osztrák és magyar műhelyekben készült, finoman cizellált ezüstfedelű zsebórák, illetve óraszerkezetek nem csak iparművészeti tárgyak, de a mesterség fejlődését is illusztrálják a 16. századtól a 20. századig.

Paraszi életmód 1900 körül

A jobbágyparaszttság a 18. század végén, a francia háborúkkal fellépő mezőgazdasági konjunktúrát kihasználva még hagyományos gazdálkodással, de egyre nagyobb mértékben termelt piacra. A háborús szükséglet elmúltával az ipari forradalom hazánkat is elérő hatása, a nem mezőgazdaságból élő lakosság növekvő aránya továbbra is megkívánta a felesleg megtermelését és értékesítését. E megtorpanásoktól, visszaesésektől sem mentes folyamat során mind több pénz jutott a parasztság kezére, kiváltva erőteljes vagyoni tagozódását, elősegítve kulturális arculatának átalakulását.

A Rábaközben is általános kislalföldi lakóháztípus egyetlen bejárata a konyhába nyílt. A konyha hátsó részére a nyitott kémény kürtője borult. Előteréből nyílt utca felé a szoba, hátrafelé a kamra. Ahol a lakóház újabb szobával bővült, az első szoba a reprezentációt szolgáló *parádés szobává* lépett elő.

A kapuvári asztalosműhelyekben készült, festett virágornamentikával díszített bútordarabok, a pirossal és rózsaszínnel hímzett díszes textíliák a parasztság 19. század folyamán végbe-

ment anyagi gyarapodását jelzik. A mezővárosi háztartásokban, a helyi készítésű tárgyak mellett korán feltűntek és általánossá váltak az osztrák és cseh manufaktúrák termékei, a falakat díszítő olajnyomatok, porcelán, keménycserép és üveg dísz tárgyak. A ház szobájának szakrális tereként az asztal körüli szentsarok szolgált. Itt volt a helye a *Mária-háznak* nevezett üvegezett szekrénykének, amelyben öltöztetett Mária-szobrot helyeztek el. A szobor mellett, a családi élet különböző emléktárgyai kaptak helyet.

A konyha közepén, hátsó részével a falhoz építve helyezkedett el a hasáb alakú kenyérsütő kemence. Száját az úgynevezett *téví* zárta el. A fanyelű, vasból kovácsolt *kuruglával* a paraszt húzták ki a felfűtött kemencéből. A kukoricafosztásból készült *pemetet* a kemence tisztítására, a fa *sütőlapátot* a kenyér bevetésére használták. A kemence lapos teteje a 19. században még főzésre szolgált. A háromlábú lábás, a keskenyfenekű tűzálló fazék, a *vasháromláb*, a *tűzmacska* és a *rostély* a szabad tűzön való sütés-főzés eszközei voltak. A század második felétől a takaréktűzhelyek is megjelentek a rábaközi konyhákba. A vasplatinin való főzés jellegzetes edényei voltak a széles fenekű fazekak.

A kenyér a parasztság alapvető tápláléka, készítése női munka volt. A dagasztást a *teknőlábra* helyezett *dagasztóteknőben* végezték. A tészta kelesztésének eszközei voltak a *kovászfa* és a *sütőabrosz*. A kiszakított kenyerek a vászonkendővel, úgynevezett *szakajtóruhával* kibélelt, szalmából font kosárban, a *zsomporban* keltek tovább.

Sütő, főző és tároló edénnyel a győri, a dőri és a csávai (ma Stoob, Ausztria) fazekasok látták el a Rábaköz népét. A faeszközök, a különféle méretű mozsarak a bognárok, faesztergályosok és teknővájó cigányok, míg az üvegedények a bakonyi huták készítményei voltak. A keménycserep tálak, tányérok, a zománcos öntöttvas edények magyar és cseh manufaktúrákból kerültek ki.

A negyedik teremben a környék népi díszítőművészetének legjelentősebb ágaival, a faragással, a hímzéssel, valamint a kapuvári népviselettel ismerkedhetünk meg.

A kapuvári a Rábaköz egyik leggazdagabb népviselete volt, virágkorát a 19. és a 20. század fordulóján élte. Előállításában helybeli kisiparosok, takácsok, csizmadiák, szabók, gombkötők, kalaposok működtek közre. A férfiviselet színesebb, a női polgárosultabb volt az átlagosnál.

A kiállított bábuk a vasárnapi nagymise után a templom előtt beszélgető különböző korosztályok képviselőit jelenítik meg. A nők az ünnepnek megfelelően selyemruhát viselnek. A templomi kihirdetésről jövő menyasszony a szokáshoz híven egy fokkal ünnepélyesebb bársony öltözetet hord, de fején még nincs koszorú, azt csak az esküvőn viselhette. A jegypár férfi tagja világoskék, gazdagon zsinórozott *molnárkék* posztó csizmanadrágot és dolmányt visel. A kucsmájára kitűzött *golós*

bokréta és a hímzett *jegykendő* völegény voltát jelzi. A legény bögyatás viseletben látható.

A 19. és a 20. század fordulójáig a férfi és a női viselet fontos alapanyaga volt a kendervászon. A kendent mindegyik család maga termelte meg, amelyből a fonalat asszonyaik fonták. A saját készítésű alapanyagból a különféle minőségű vásznat takáccsal szövették meg. A kendervászon női ingeket és a férfiak rojtos gatyáját fehér és piros hímzés, szállhúzás díszítette.

A 19. század folyamán terjedtek el mind a női, mind pedig a férfi viseletben a gyári alapanyagokból varrt ruhadarabok. Míg az idősebb nemzedék ragaszkodott a hagyományos kendervászonhoz, addig a lányok és menyecskék ünnepi öltözetének részévé vált a bokros ujjú, hímzett, finom gyolcsból szabott ingváll, a fiatal férfiak körében pedig egyre kedveltebb lett a szintén gyolcsból varrt hímzett, bő ujjú kézelős ing. Mindkét nem viseletének jellegzetes darabja volt a selyemből vagy bársonyból varrt díszes mellény a *puruc*.

Az asszonyok hajukat feltűzve viselték. A kontyot selyemmel bevont főkötő, az úgynevezett *kobak* fedte. Hétköznapi változata dísztelen volt, ünnepen azonban a gazdagon díszített *pillangós kobakot* viselték. A *kobak* fölé *szórítókendőt*, arra felső kendőt kötötték. A fiatal menyecskék által viselt úgynevezett *varrott kendőket* a 19. században még Kapuváron hímezték, később a szomszédos Hövej hímező asszonyai készítették a megrendelők ízlésének megfelelően.

A viselet egyes darabjait már a 19. században paraszti specialisták, *varróasszonyok* készítették, akik mesterei voltak a rőfös kereskedőtől vásárolt különféle szalagokból, fémrojtokból, gyöngyből és flitterből álló díszítmények kialakításának. Idővel a *varrók* tovább szakosodtak. A *puruc-* és *kobakvarrók* csak a legmunkaigényesebb, legdrágább darabok, a férfi és női mellények, valamint a főkötők készítésével foglalkoztak.

A Sopron megyei Nagyerdő területén és peremén települt irtásfalvak lakói közül számosan faragó specialisták voltak. Az átlagosnál ügyesebb parasztfaragók, ácsok, bognárok keze nyomán vésett, gyakran festett geometrikus díszítmény, indás, tulipános virágornamentika került a szoba mestergerendájára, a kapufélfákra, a malmok kőpadjaira, vagy a gabonátároló ládákra. A petőházi és a vitnyédi temetők szépen faragott, szívalakból kinövő sírkeresztjei helybeli ácsok keze munkáját dicsérik.

Kapuvári Arcképcsarnok

Az udvar felőli árkádos folyosón elhelyezett arcképcsarnok a Kapuváron született, vagy itt élt, a városnak hírnevet szerzett személyeknek állít emléket.

Ányos Imre festőművész (1929–1997)

Pátzay Pál szobrászművész (1896–1979)

Lukácsy Lajos szobrászművész (1876–1985)

Báró Berg Gusztáv nagybérő (1828–1903)

Vargyas István jezsuita tanár, hitszónok (1717–1751)

Balogh Sándor jezsuita tanár, győri szemináriumi rektor (1739–1810)

Lumniczer Sándor sebészorvos, egyetemi tanár (1821–1892)

Mohl Antal nagyprépost, szerbiai püspök (1836–1916)

Vargyas Endre királyi tanácsos, tanfelügyelő (1842–1913)

Bodor Ödön olimpiai bajnok (1882–1927)

Szigethy Attila parasztpárti politikus (1912–1957)

Mihálka Jenő karnagy, gimnáziumigazgató (1916–2009)

Faragó Sándor történész, múzeumigazgató (1924–1985)

Csiszár Attila